

Генерал-мајор
Душан Стојановић,
начелник Управе
за планирање
и развој (Ј-5)

Финансије диктирају опремање

Војска мора имати оперативне способности да одговори процењеним ризицима и претњама безбедности државе. Уколико у делу опремања наилазимо на различита ограничења, која су везана за објективно стање система, друштва, финансија, онда тај део штедње мора прећи и у Војску и морамо се припремити и за ту варијанту. Међутим, наш став је да ако не можемо да унапредимо, онда морамо да одржимо потребан ниво способности.

Генерал-мајор Душан Стојановић, начелник Управе за планирање и развој Генералштаба Војске Србије (Ј-5), у официјерској каријери био је на многим командним дужностима – прошао је пут од командира вода до команданта Команде за обуку, укључујући и дужност команданта 2.

бригаде КоВ. Поред тога, радио је и у војном школству, најпре као наставник тактике, па командант Војне академије, смер артиљерија, и на крају као наставник на Катедри оператике у звању доцента. Искуства која је стекао на тим дужностима, а пре свега познавање организације, живота, рада и по-

треба јединица које извршавају задатке и мисије у Војсци, у великој мери су допринела да данас може правилно да сагледа функције додељене Управи за планирање и развој.

– Управа за планирање и развој има две функције и два задатка (организацију и мобилизацију војске). Планирање употребе Војске је веома битна и веома сложена функција, али бих овом приликом говорио о нашој другој функцији – опремању и развоју. У којој мери се реализују те функције, посебно опремање и развој, зависи од услова у којима живимо и радимо. Ограничења у сваком случају утичу на квалитет извршавања задатака. Посебно је опремање веома битан елемент и условљен је материјалним улагањима. Уколико су финансије ограничене, уколико умањујемо овај део способности,

али процесом планирања исказујемо приоритете опремања ради рационалног и ефикасног искоришћења додељених финансијских средстава.

■ *Да ли је Управа за планирање и развој довољно попуњена кадром који може да одговори свим њим сложеним задацима?*

– Након пријема дужности начелника Управе, попуна кадром била је 80 одсто. Један од задатака, а и обећање начелника Генералштаба, био је да се кадровски ојачамо и сада смо попуно довели до 90 одсто, што обезбеђује квалитетно извршавање задатака Управе. Паралелно радимо и на попуни Техничког опитног центра стручним кадром, путем конкурса који је расписало Министарство одбране. Веома је важно да ТОЦ сачува постојећи кадар, али и да изврши попуно оних формацијских места са којих су стручни људи отишли у пензију.

■ *Имају ли људи у Управи прикладну стручну литературу и свештеним сазнањима у овој области?*

– Квалитетно извршавање задатака из надлежности Управе за планирање и развој није могуће без непрекидног праћења светских достигнућа у области НВО. Међутим, велики број информација у тој области је поверљиве природе и није увек могуће на једноставан начин доћи до стручне литературе. Део литературе може се наћи у слободној продаји и ми је, преко Министарства одбране, обезбеђујемо. Такође, обезбедили смо и приступ специјализованим интернет сајтовима. Сазнања добијамо и од предузећа и научноистраживачких установа у земљи, као и кроз међународну војну сарадњу.

Корак са светским трендовима одржавамо и тако што у складу са финансијским могућностима присуствујемо неким од међународних сајмова НВО, на којима успостављамо непосредне контакте са међународним произвођачима и корисницима ове опреме. Треба истаћи и то да се под покровитељством нашег Министарства одбране сваке друге године

у Београду одржава међународни сајам наоружања и војне опреме „Партнер“.

■ *Када је реч о финансирању опремања, ова година је била рестриктивна. Шта очекујете у наредној?*

– Чињеница је да средства која су нам била одобрена за опремање за ову годину нисмо могли у потпуности да искористимо. Имали смо умањење додељених средстава и ребаланс буџета, тако да смо око 50 одсто тих средстава умањили у делу реализације плана опремања за ову годину. План опремања за 2014. годину, који је сада у фази израде и у нацрту, те онај који је везан за средњорочно планирање у наредним годинама, биће такође рестриктиван. Средства која ћемо добити биће умањена и обезбедиће реализацију набавки одређених врста средстава НВО, али не у мери која је потребна Војсци да би се обезбедио ниво способности за извршавање додељених мисија и задатака. Потрудимо се да у оквиру расположивих средстава одржимо ниво оперативних способности, и то ће нам бити један од основних задатака.

■ *Чиме ће се онда Војска Србије приоритетно опремавати?*

– Имајући у виду тренутне економске могућности, определили смо се за концепт модернизације сложених и перспективних борбених система, које већ имамо. Дакле, не куповину, него модернизацију. Тренутно се врши модернизација дела ракетних система за противваздухопловна дејства и њихових осматрачких елемената, радара, радара ВОЈИН, оруђа артиљеријске подршке и оклопних јединица, првенствено развојем нове муниције, система за управљање ватром, оклопне за-

штите и савремених командно-информационих система. Радимо на конверзији возила БОВ-1 и БОВ-3 у командна, извиђачка и артиљеријска. У наредном периоду приступиће се модернизацији авиона „галеб Г-4“.

Посебно бих хтео да истакнем како смо у сарадњи са техничким носиоцем Управом за одбрамбене технологије СМР МО и ВТИ-ом завршили домаћи развој два сложена борбена система. Једно је мобилни центар ваздушног осматрања и јављања (МЦ-10), који представља оперативно-показивачку кабину чете ВОЈИН, оригиналног софтверског дизајна, на новом возилу (камиону ФАП 1118) и новој кабини. Средство је у потпуности производ домаће памети и индустрије.

Друго средство, чији је прототип усвојен у НВО, јесте осматрачко-аквизицијски радар П-12. Властитим снагама, уз помоћ техничког носиоца Управе за одбрамбене технологије и ВТИ, радар смо реконструисали, модернизовали и дигитализовали, и продужили му век употребе за наредних 15 година.

Оваквим пројектима директно утичемо на развој оперативних способности Војске Србије, дајемо подстрек развоју научне мисли у ВТИ-у и непосредно утичемо на развој технолошких капацитета предузећа наменске индустрије и осталих коопераната, који су учествовали у развоју.

Тамо где модернизација не може дати жељене резултате, реализују се набавке нових средстава НВО. Опремање јединица КоВ-а првенствено се реализује кроз набавке наоружања и опреме према „Моделу опремања војника пешадије М21“.

Један од приоритета је опремање оклопним борбеним возилом точакшем погона 8x8, али је условљен ре-

ПРОЦЕС ОПРЕМАЊА

Процесом опремања Војске Србије омогућава се достизање потребних оперативних и функционалних способности, и то ефективним, ефикасним и економичним обезбеђењем средстава НВО и услуга. Реализује се кроз системски и мултидисциплинарни процес, узимајући у обзир укупне трошкове у току животног века средстава, где се предност даје набавци сложених борбених система, којима се постиже правовремени развој оперативних и функционалних способности.

ОПРЕМА ЗА СПЕЦИЈАЛНУ БРИГАДУ

У наредном периоду једна од приоритетних набавки биће опрема за Специјалну бригаду. Ове године смо извршили измену плана опремања и настојимо да ту јединицу опремимо падобранима, ронилачком опремом, савременим наоружањем. Дакако, то ће бити задатак и у наредној години.

довним финансирањем у наредном средњорочном периоду. Тиме ће се обезбедити да опрема на нивоу појединаца–војник буде у самом врху светских решења по свом квалитету и карактеристикама. На тај начин ће војници, али и тактичке јединице, бити оспособљени за извршавање свих мисија и задатака у најсложенијим борбеним условима.

Опремање јединица ВиПВО усмерено је на набавку вишенаменских борбених авиона, ракетних система за противваздухопловна дејства, система аутоматизације за командна места у ВиПВО и радара ваздушног осматрања, јављања и навођења, за шта су израђена потребна програмска документа. Те набавке не могу да се реализују редовним финансирањем из буџета Републике Србије, већ ће бити финансиране највероватније одлуком Владе.

■ *Шта ће бити са авионом „ласта“?*

– Други прототип авиона „ласта“ се, у складу са процедуром домаћег развоја средстава НВО, налази у фази верификационих испитивања, након завршетка фазе развоја. Следи усвајање другог прототипа у наоружање Војске, а опремање јединица ВиПВО серијским авионима планирано је до краја јуна 2014. године, од када ће се и формално сматрати да је „ласта“ у оперативној употреби.

Желим да напоменем да је тај авион, односно верзија са аналогним инструментима, већ у оперативној употреби у ваздухопловству Републике Ирак. „Ласта“ са дигиталном авионом, којом ће бити опремљене јединице ВиПВО, обезбедиће модерну основну и почетну обуку пилота и усвајање летачких знања, вештина и навика потребних за управљање савре-

ним борбеним авионима. Употребом авиона „ласта“, као и очекујућом модернизацијом авиона Г-4 и Г-4МД, Војска Србије ће заокружити процес обуке и биће у могућности да потпуно самостално обучава пилоте за летење на вишенаменским борбеним авионима 4+ генерације.

■ *Да ли су предвиђена техничка унапређења тог авиона, у смислу уградње изабацивог пилотског седишта?*

– Радимо и на томе. У процесу развоја прототипова авиона ласта П1 и П2 уочени су одређени недостаци, које смо у протеклом периоду отклонили, а један од циљева је и уградња изабацивог седишта. На тај начин би се повећала безбедност пилота током извршавања задатака летења, с обзиром на то да је реч о авиону за почетну обуку пилота.

■ *Можемо ли рећи да је израдом нове униформе са дигиталном шаром, приведен крају „Модел 21“?*

– Степен завршености развоја на средствима НВО из „Модела 21“ износи око 90 одсто. Завршетак рада на мањем броју интендантских средстава, која чине индивидуални комплет сваког војника, очекује се до краја 2014. године. Међутим, морам да напоменем да је ово „жив“ пројекат, који не желимо да завршимо. О „Моделу 21“ смо говорили протеклог месеца на Главном војнотехничком савету. Разматрамо могућност и потребу за проширењем броја средстава НВО која би овај пројекат требало да обухвате, а тренутно нису предвиђена програмским документима. Реч је првенствено о средствима као што су индивидуални шатори, савремене вреће за спавање, мултифункционални нож и друго. Та доградња условљена је но-

вим способностима које се захтевају од појединца – војника.

■ *Да ли ће се Војска опремати и средствима која развија ВТИ, попут модуларног система „морава“, ПОРС „бумбар“, самоходне хаубице СОРА?*

– Када говоримо о неком средњорочном плану, интерес нам је да у наредном периоду, опет зависно од одобрених финансијских средства која су потребна, не само одржимо него и подигнемо ниво способности војске, уђемо у процедуру и поступак набавке оклопних возила точкаша, а радићемо и на модернизацији тенка М-84. То ће бити варијанта М-84АБ1. Модификација ће бити усмерена на ходни део, побољшање карактеристика мотора, уградњу одређених сензора, оптоелектронике, СУВ-а, наоружања, КИС-а.

Желимо и да осавременимо род артиљерије уградњом КИС-а, који је у процедури и поступку испитивања. Радимо на средствима која су у завршној фази развоја, као што су модуларни лансер „морава“, самоходна хаубица 122 mm СОРА, савременим упалачима и муницији за артиљерију, и њих очекујемо веома брзо у ТОЦ-у. Такође, у завршној фази испитивања је и ПОРС „бумбар“ и у 2014. очекујемо да и он буде уведен у наоружању Војске.

■ *Хоће ли ће се рестриктивно финансирање и будући развој средстава НВО?*

– Идуће године очекује нас рестриктивно финансирање у области опремања средствима НВО. Међутим, развој наоружања у великом броју случајева траје дуже од једне године, па у 2014. очекујемо да ВТИ пријави на завршна испитивања готово исти број средстава као и ове године, међу којима и неколико веома сложених. Како наредне године неће бити финансирања нових пројеката, то време ћемо искористити за израду нових и корекцију постојећих програмских докумената.

■ *Да ли је усвојен модус вишегодишњег финансирања пројеката?*

– Иако планови опремања произлазе из разлика између тренутног и потребног нивоа способности Војске, који је неопходно достићи, они морају бити усаглашени са одобреним финансијским средствима. Истакао бих да се финансијским средствима опредељеним за ову намену може извршити само опремање средствима НВО неопходним за функционисање и одржавање достигнутог степена оперативних способности Војске Србије, те је приоритет при изради планова опремања на пројектима који се реализују. Овим начином планирања у последњих неколико година нисмо имали проблема у финансирању пројеката чији развој траје више година.

Када говоримо о законској регулативи финансирања вишегодишњих пројеката, *Законом о буџету* омогућено је планирање трогодишњег финансирања. Међутим, сматрамо да је као и у већини страних армија потребно размотрити могућност финансирања кредитирањем на дужи временски

период. То би било једно од прихватљивих решења.

■ *Хоће ли у Техничком опитном центру моћи да испита све завршне и верификационе испитивања средстава НВО, која се од њих очекују?*

– Технички опитни центар, као организациона целина потчињена Управи за планирање и развој, има важно место и улогу у саставу Војске. У њему се испитује и оцењује квалитет средстава НВО произведених у земљи или набављених у иностранству, која се уводе у наоружање Војске, ради њене модернизације, односно опремања. У ТОЦ-у прате савремене трендове и слободно можемо рећи да задовољавају све основне системске захтеве у области испитивања и оцењивања, применљиве у савременим армијама света. Желим да истакнем да је ТОЦ код Министарства за просвету и науку Републике Србије акредитован као научноистраживачка установа, што представља достигнуће вредно пажње, и има све сертификате у области оцењивања, усаглашености техничких производа у складу са захтевима светских стандарда квалитета.

■ *Уважава ли J-5 прејорукe и оцене о појединим средствима у развоју или оних која се набављају из иностранства, а које им доставља ТОЦ?*

– Технички опитни центар представља савест наше управе и система одбране. У њему се налазе стручни људи чији је однос према раду и према моралним квалитетима заиста на високом нивоу. Оцена ТОЦ-а је ва-

љидна и у потпуности се уважава оно што својим резултатима рада приказују. Њихова оцена, према прописаној процедури долази до Управе и ми је даље прослеђујемо Сектору за материјалне ресурсе. Способност те установе је на високом нивоу, а критеријуми строги. Ми уважавамо поступак и процедуре које они спроводе.

■ *Управа за планирање и развој упућена је и на сарадњу са предузећима одбрамбене индустрије, за која је веома важна ујосленост капацитета. Да ли војска може што да им обезбеди?*

– Наменска индустрија у делу свог производног програма има захтеве Војске и углавном успева да реализује наше пројекте у мери у којој су та средства потребна. Убојна средства и муниција коју трошимо у већим количинама на обуци обезбеђује се редовно поступком набавке и куповине. Другачија је ситуација када је реч о производњи сложенијих система. Иако Министарство одбране Републике Србије за сопствени развој средстава НВО у највећем броју случајева упошљава домаће капацитете, истакао бих да су потребе Војске Србије за тим средствима веома ограничене. Можемо да сарађујемо у оквиру ограничених количина и броја одређених средстава. Предузећа која се баве производњом и прометом НВО не могу се ослањати само на потребе наше Војске, већ морају да прошире тржиште изван граница Србије.

■ *Сада је актуелно питање штеђење. Може ли се штедећи у опремању и развоју?*

– Војска мора имати оперативне способности да одговори процењеним ризицима и претњама. Уколико у делу опремања наилазимо на различита ограничења, која су везана за објективно стање система, друштва, финансија, онда тај део штеђења мора прећи и у Војску и морамо се припремити и за ту варијанту. Међутим, наш став је да ако не можемо да унапредимо, онда морамо одржати потребан ниво способности. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ

ВОЈНА САРАДЊА СА РУСИЈОМ

Министарство одбране и Војска Србије су на основу средњорочних планова, а ради доношења одлуке о избору најбољих и најповољнијих средстава НВО, којима би се у будућности опремила Војска Србије, покренули процедуру за прикупљање података о средствима из производних програма водећих одбрамбених индустрија света, између којих је свакако Руска Федерација. Експертски тимови МО и ВС у току 2013. године посетили су производне погоне руске одбрамбене индустрије и детаљно се упознали са карактеристикама средстава за које смо заинтересовани. Могу вам рећи да доста приказаних средстава испуњава полазне тактичко-техничке карактеристике и да су ушла у ужи избор за опремање Војске Србије.